

АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Аудитын сэдэв:	БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ
Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх:	Аудитыг Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан бүрэн эрхийн хүрээнд, Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2022 оны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 9 дүгээр тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2023 оны А/04 дугаар тушаалаар батлагдсан “Аудитын жилийн төлөвлөгөө”-ний дагуу хийж гүйцэтгэв.
Аудитын гол дүгнэлт:	БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ ҮР ДҮН БАГАТАЙ БАЙНА
Тайланг хүргүүлсэн этгээд:	Архангай аймаг дахь Төрийн аудитын газар, аймгийн ИТХ, Засаг дарга, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар

АРХАНГАЙ АЙМАГ

2023 оны 06 дугаар сар

Аудитын харилцан хамаарал: Аудитын төлөвлөлтийн явцад судалсан баримт материал, хийсэн урьдчилсан дүн шинжилгээ, харилцан ярилцлагад үндэслэн “Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилт”-д хийх аудитын ерөнхий эрсдэлийг “Дунд” гэж үнэлсэн.

Аудитын зорилго, зорилтууд, хамарсан хүрээ: “Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилт” сэдвээр нийцлийн аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулж, дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэгдлээ.

Аудитын зорилтыг хангахын тулд дараах дэд зорилтын хүрээнд гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин, төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт хангагдсан эсэх
- Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт хууль, журмын дагуу хэрэгжсэн эсэх
- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийн, нөхцөл байдалд тохирох арга хэмжээ авсан эсэх

Аудитын гол дүн: Аудитаар Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой нийт 748.6 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 1.3 сая төгрөгийн 2 төлбөрийн акт, 26 зөрчлийг арилгуулахаар 670.8 сая төгрөгийн 17 албан шаардлага, албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах 1 албан шаардлага, зөрчлийг арилгуулахаар 76.4 сая төгрөгийн 10 заалт зөвлөмж өгч, Үндэсний аудитын газарт 1 саналыг аудитын тайлангаар уламжиллаа.

БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭРХ ЗҮЙН АКТЫН ЗАРИМ ЗААЛТУУД ХООРОНДОО УЯЛДААГҮЙ БАЙНА

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль нь холбогдох хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн акттай нийцэж байгаа эсэхэд аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар, Орхон, чулуут голын сав газрын захиргааны холбогдох албан тушаалтнууд болон 19 сумдын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч нарыг хамруулан нийт 25 албан хаагчдаас цахимаар санал асуулга авч нэгтгэхэд дараах хууль, тогтоомж, журмын зарим заалт нь хоорондоо зөрчилдөж байгаа саналыг ирүүлсэн. Үүнд:

- ✓ Амьтны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.8.1¹ дэх заалт “ батлагдсан ан агнуурын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан агнуурын нөөцөд тулгуурлан жил бүр ашиглах агнуурын амьтны төрөл, тоо хэмжээний талаар санал боловсруулж, төрийн захиргааны төв байгууллагад жил бүрийн 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор хүргүүлэх” гэсэн заалт нь Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4.1², МУЗГ-ын 2022 оны 02 дугаар тогтоолоор баталсан "Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам-ын 2.5³ заалттай зөрчилдөж байна.
- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.1⁴ “¹ Хүн амын унд, ахуйн зориулалтаар ашигласан усны шоо метр тутамд доод дээд төлбөрийн хязгаарыг

¹ батлагдсан ан агнуурын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан агнуурын нөөцөд тулгуурлан жил бүр ашиглах агнуурын амьтны төрөл, тоо хэмжээний талаар санал боловсруулж, төрийн захиргааны төв байгууллагад жил бүрийн 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор хүргүүлэх

² төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид харьяалагддаг төсвийн шууд захирагч нь жилийн төсвийн төслөө жил бүрийн 7 дугаар сарын 25-ны дотор харьяалах төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид хүргүүлэх

³ Сум, дүүргийн Засаг дарга Төсвийн тухай хуулийн 23.8.4, 23.8.6, 23.8.7, 23.8.9, 23.8.14-т заасан орлогын төлөвлөгөөг энэ журмын хавсралт БНАТ-1 маягын дагуу жил бүрийн 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгууллагад хүргүүлнэ

⁴ Хүн амын унд, ахуйн зориулалтаар ашигласан усны шоо метр тутамд доод дээд төлбөрийн хязгаарыг тогтоосон

тогтоосон” заалт нь тус хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.1⁵ “хүн амын унд, ахуйн хэрэгцээнд болон бэлчээрийн мал, амьтан, өрхийн хүнсний ногооны талбайг услах зориулалтаар ашигласан төлбөр төлөгчийг төлбөрөөс чөлөөлөх гэсэн заалтууд хоорондоо нийцэхгүй байна.

Иймд аудитаас Төсвийн тухай хууль болон МУЗГ-ын 2022 оны 02 дугаар тогтоолоор баталсан "Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам-ын холбогдох заалтын хүрээнд Амьтны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.8.1 дэх заалтад нэмэлт өөрчлөлт оруулах саналыг уламжиллаа.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ, БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙГ НӨХӨН СЭРГЭЭХТЭЙ ХОЛБОГДУУЛАН АЙМГИЙН ХЭМЖЭЭНД ОЙН БОЛОН УСНЫ НӨӨЦИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ БАТЛУУЛААГҮЙ БАЙНА.

Аймгийн ойн болон усны нөөцийн менежмент төлөвлөгөөг боловсруулж холбогдох дээд шатны байгууллагаар батлуулаагүй, менежмент төлөвлөгөөгүй байна.

Энэ нь Ойн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2.2, 17.2.9 дэхь заалттай нийцэхгүй байгаа тул Ойн тухай хуулийн дагуу аймгийн хэмжээний ойн нөөцийн бүртгэл, ой зохион байгуулалтын ажлыг өөрийн хариуцсан нутаг дэвсгэртээ ойн мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж, аймгийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулах, арга хэмжээ авч ажиллах зөвлөмжийг аймгийн Засаг даргад хүргүүллээ.

Ойн санг гэрээгээр эзэмшигч нөхөрлөл, аж ахуйн нэгжээс 96 нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж нь ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулаагүй нь Ойн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3, 21.8.3 дахь заалтыг зөрчиж байх тул аудитаас ойн сангийн тодорхой хэсгийг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх зорилготой нөхөрлөл, аж ахуйн нэгжүүдийн менежмент төлөвлөгөөг хянаж батлах, хэрэгжилт, үр дүн тооцож ажиллах зөвлөмжийг аймгийн БОАЖГ-т хүргүүллээ.

Ангийн менежмент төлөвлөгөөний талаар: Ан амьтныг хамгаалах, тогтвортой ашиглах, өсгөн үржүүлэхэд чиглэгдсэн ан агнуурын арга хэмжээний хүрээнд гүйцэтгэх ангийн менежмент төлөвлөгөөг 2019 онд БОАЖА-аар батлуулжээ. Аймгийн ангийн менежмент төлөвлөгөөний хугацаа 2023 онд хэрэгжиж дуусах ба цаашид ан, агнуурын нөөцийн хэмжээг тогтоосон менежмент төлөвлөгөө боловсруулах шаардлагатай болсон байна.

Ангийн менежмент төлөвлөгөөнд тусгагдсан 12 зорилтын 43 арга хэмжээний хэрэгжилтийг 2021-2022 онуудад тайлагнаагүй нь Амьтны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.8.2, 5.8.3 дахь заалтыг зөрчсөн байх тул аудитаас амьтны тухай хуулийн дагуу ан амьтныг хамгаалах, тогтвортой ашиглах, өсгөн үржүүлэхэд чиглэгдсэн ан агнуурын арга хэмжээний хүрээнд гүйцэтгэх ангийн менежмент төлөвлөгөөний биелэлтийг жил бүр тайлагнаж, үр дүнг тооцож ажиллах албан шаардлагыг аймгийн БОАЖГ-т хүргүүллээ.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ, НӨХӨН СЭРГЭЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДЛЫН 83.7 ХУВИЙГ ХУУЛИЙН ДАГУУ ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА

Аймгийн ИТХ-аар ан амьтны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг батлахдаа зөвхөн төвлөрүүлэх мөнгөн дүнг сум тус бүрээр баталж, тоо хэмжээг батлахгүй байгаа нь Амьтны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2⁶, Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар

⁵ "хүн амын унд, ахуйн хэрэгцээнд болон бэлчээрийн мал, амьтан, өрхийн хүнсний ногооны талбайг услах зориулалтаар ашигласан төлбөр төлөгчийг төлбөрөөс чөлөөлөх

⁶ Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал энэ хуулийн 26.1-д заасан дээд хязгаарт багтаан өөрийн нутаг дэвсгэрт агнах, барих агнуурын амьтны тоо хэмжээний дээд хязгаарыг сум, дүүрэг тус бүрээр тогтооно.

тогтоолын 2.4⁷ дэх заалтуудтай бүрэн нийцэхгүй байна.

Харин ойгоос мод бэлтгэх эрхийн бичгийн зарцуулалтад сумын Сум, дундын ойн ангиас тухай бүр хяналт тавьж, тооцоо нийлдэггүйгээс эрхийн бичгийн үлдэгдэл зөрүүтэй зөрчил илэрлээ. Энэ нь Байгаль орчин ногоон хөгжлийн сайдын 2013 оны 05 сарын 15-ны өдрийн А153 дугаар тушаалаар баталсан “Гарал үүслийн гэрчилгээ олгох, хяналт тавих журам”-ын 5.7-т “Ойн анги, сум, дүүргийн эрх бүхий албан тушаалтан эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголт, үлдэгдлийн тайланг улирал тутамд гаргаж, улирал бүрийн эхний сарын 10-ны дотор Байгаль орчны газарт, Байгаль орчны газар нь тухайн сарын 15-ны дотор байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна. Үүнд:

- ✓ Цэнхэр сум 2021-2022 оны мод бэлтгэх эрхийн бичгийн тооцоог сумын сум, дундын Ойн ангитай тооцоо нийлээгүйгээс үлдэгдэл 1.3 сая төгрөгөөр,
- ✓ Ихтамир сумын байгаль хамгаалагчид нь 2021-2022 оны мод бэлтгэх эрхийн бичгийн тооцоог сумын сум, дундын Ойн ангитай тооцоо нийлдэггүйгээс эрхийн бичгийн үлдэгдэл 26.7 сая төгрөгөөр,

Иймд ойгоос мод бэлтгэх эрхийн бичгийн зарцуулалтад хяналт тавин байгаль хамгаалагч нартай тухай бүр үнэт цаасны тооцоог хийж хэвших албан шаардлагыг Цэнхэр, Ихтамир сумын Сум, дундын ойн ангийн дарга нарт хүргүүлээ.

Аймгийн хэмжээнд 2021 оны байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг 556.0 сая төгрөгөөр төлөвлөж гүйцэтгэлээр 1582.4 сая төгрөг, 2022 онд 841.9 сая төгрөгөөр төлөвлөж гүйцэтгэлээр 2448.9 сая төгрөгийн орлогыг тус тус төвлөрүүлсэн байна.

Архангай аймгийн хэмжээнд 2021-2023 оны байдлаар ус рашаан, ургамлын нөөцийн менежмент төлөвлөгөөг боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулаагүй байна.

2021 онд газар, ургамлын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хувь хэмжээг хуульд нийцүүлэн төлөвлөөгүй, байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар батлуулаагүй байна.

2021-2023 ОНУУДАД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ, БАЙГАЛИЙН БАЯЛАГИЙГ НӨХӨН СЭРГЭЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДЛЫН 7.8-39.8 ХУВИЙГ ЗОРИУЛАЛТ БУС ЗАРЦУУЛСАН БАЙНА.

Аймгийн хэмжээнд байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялагийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардалд 2021 онд 775.7 сая төгрөгийг 39 арга хэмжээнд, 2022 онд 1,166.3 сая төгрөгийг 48 арга хэмжээнд зарцуулахаар батлуулжээ. Гүйцэтгэлээр 2021 онд 498.9 сая төгрөгийг 38 арга хэмжээнд, 2022 онд 1,003.3 сая төгрөгийг 45 арга хэмжээнд тус тус зарцуулжээ.

Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялагийг нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлаас 2021 онд 15 арга хэмжээнд 39.8 хувь буюу 309.1 сая төгрөгийн, 2022 онд 13 арга хэмжээнд 451.2 сая төгрөгийг тус тус зориулалт бусаар зарцуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.5⁸, Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны 02 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга

⁷ Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал энэ журмын 2.3-т заасныг үндэслэн ашиглах байгалийн нөөцийн төрөл, дээд хэмжээг жил бүрийн 07 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор сум, дүүрэг тус бүрээр тогтооно.

⁸ батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах

хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам"-ын 3.7⁹ дахь заалтыг зөрчсөн байна.

ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГААС БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙГЭЭГҮЙ БАЙНА

Архангай аймаг нь 2022 оноос **eic.mn/finance** цахим бүртгэлийн системд нэвтэрсэн бөгөөд хуулийн хэрэгжилт 22.0 хувьтай байна.

2022 онд **eic.mn/finance** цахим системд БНАТ-ын орлогын төлөвлөгөөний мэдээг Архангай аймаг болон сумдын 10.6 хувь нь, орлогын гүйцэтгэлийн мэдээг 91.5 хувь нь тус тус байршуулаагүй байна.

Мөн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлын төлөвлөгөөний мэдээг 85.7 хувь нь, зарцуулалтын гүйцэтгэлийн мэдээг 88.4 хувь нь мэдээлээгүй байна.

Орон нутагт байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаар төрийн байгууллагуудын хооронд мэдээлэл солилцдоггүй, аймгийн хэмжээний нэгтгэсэн тайлан мэдээ, судалгааг гаргаж дүн шинжилгээ хийж үр дүнг тооцоогүй, хяналт сул байна. Энэ нь Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1, 16.2, Засгийн 2022 оны 2 дугаар тогтоолоор баталсан журамтай бүрэн нийцэхгүй байна.

Аудитаас Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль тогтоомж, журмын дагуу байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний тайлан мэдээ, судалгааг бодлогын хэмжээнд нэгтгэн гаргаж үр дүнг тооцож хэвших, хуулийн хэрэгжилтэд тавих шат шатны хяналтыг сайжруулах зөвлөмжийг аймгийн Засаг даргад хүргүүлээ.

ДҮГНЭЛТ:

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох баримт, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хүргүүлсэн. Үүнд:

- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх эрх зүйн актын зарим заалтууд хоорондоо уялдаагүй байна
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлын 83.7 хувийг хууль тогтоомжийн дагуу төлөвлөөгүй байна
- ✓ Эрх бүхий байгууллагаас байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийгээгүй байна

⁹ Төлбөрийн орлогын хэсгийг энэ журмын 3.5, 3.6-д зааснаас бусад арга хэмжээнд зарцуулахыг хориглоно

АУДИТААС ӨГӨГДСӨН ЗӨВЛӨМЖ:

Аудитын дүнд үндэслэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг дор дурдсан албан тушаалтнуудад зөвлөж байна.

Аймгийн ИТХ-ын даргад:

- ✓ Ахуйн зориулалтаар агнах ан, амьтны тоо хэмжээний дээд хязгаарыг сум тус бүрээр батлан Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар тогтоолын 2.4 дэх заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах
- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд аймгийн ИТХ-аас хяналт тавих ажлыг зохион байгуулж үр дүнг тооцох

Аймгийн Засаг даргад:

- ✓ Ойн тухай хуулийн дагуу аймгийн хэмжээний ойн нөөцийн бүртгэл, ой зохион байгуулалтын ажлыг өөрийн хариуцсан нутаг дэвсгэртээ ойн мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж, аймгийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, батлуулах, арга хэмжээ авч ажиллах
- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн дагуу төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялагийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд тухайн төсвийн жилд зарцуулах зардлын хуульд заасан хувь хэмжээнээс бууруулахгүйгээр тооцож төлөвлөх
- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль тогтоомжийн дагуу байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний тайлан мэдээ, судалгааг бодлогын хэмжээнд нэгтгэн гаргаж үр дүнг тооцож хэвших, хуулийн хэрэгжилтийг хянах арга хэмжээг зохион байгуулах
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг төлөвлөхдөө тооцоо судалгаанд үндэслэж, арга хэмжээ тус бүрээр аймгийн ИТХ-аар батлуулж хэвших

Аймгийн БОАЖГ-ын даргад:

- ✓ Ойн сангийн тодорхой хэсгийг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх зорилготой 96 нөхөрлөл, аж ахуйн нэгжүүдийн менежмент төлөвлөгөөг хянаж батлах, хэрэгжилт, үр дүн тооцож ажиллах

Аймгийн ЗДТГ-ын Хяналт шинжилгээ, үнэлгээний хэлтсийн даргад:

- ✓ Сумын Засаг дарга нарын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлтэд хяналт шинжилгээ хийж үнэлж дүгнэсэн баримт материалыг холбогдох хуулийн дагуу архивын нэгж үүсгэж хадгалах

Сумдын Засаг дарга нарт:

- ✓ Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн дагуу төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялагийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд тухайн төсвийн жилд зарцуулах хуульд заасан хувь хэмжээг бууруулахгүйгээр тооцож төлөвлөх
- ✓ Төсвийн төлөвлөлтийн шаардлага хангаагүй урсгал шинжтэй төсөл арга хэмжээг төлөвлөж санхүүжүүлэхгүй байх

Зөвлөмжийн биелэлтийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ны дотор Архангай аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлнэ үү.